

ג. **טהורין**, נותר ופיגול שניהן טהורים, מה שאין כן טומאה.

ד. **בזמן**, נותר ופיגול נפסלין בזמן [נותר נפסל אחר הזמן, ופיגול נפסל במחשבה חוץ לזמן], מה שאין כן טומאה, שאינה תלויה בזמן.

ה. **קרב**, נותר ופיגול, בשניהן הפסול הוא בדבר הקרב. מה שאין כן טומאת הגוף שפסולו במקריב.

ו. **זמן**, נותר ופיגול, שהרי **הני**, חמשת הדברים השווים בנותר ובפיגול, **נפישן**, רבים הם יותר משלשת הדברים השווים בטומאה ובנותר, ואם כן מסתבר ללמוד נותר מפיגול, ולא מטומאה.

ז. **אילא**, מה שאמרנו שנותר חייב אפילו על דבר שאין לו מתירין, אנו למדים זאת מ**דתני לוי**.

ח. **דתני לוי**: מנין לנו לומר לגבי הפסוק בפרשת האיסור לאכול קדשים בטומאת הגוף, "וינזרו מקדשי בני ישראל", **שאף בפסול זמן** [דהיינו נותר] **הכתוב מדבר**?

ט. **תלמוד לומר "ולא יחללו את שם קדשי, אשר הם מקדישים"**.

י. **מדכתיב "ולא יחללו" ולא כתיב "ולא**

יחלו", משמע שבשני חילולין הכתוב מא-א מדבר.

יא. **אחד** — **פסול נותר**, שמצאנו בו לשון חילול, דכתיב בפרשת נותר "כי את קדש ה' חלל".

יב. **ואחד** — **פסול טומאה**.

יג. ועל שניהם נאמר הריבוי "אשר הם מקדישים", שממנו מרבים את כל המוקדשים, אפילו אלו שאין להן מתירין.

יד. שנינו במשנה: **חוץ מן הדם**.

טו. ודנה הגמרא: **מנא הני מילי** שעל דם אין חייבין משום נותר וטומאה?

טז. ותחילה מבארת הגמרא את המקור למעט דם ממעילה, ובהמשך היא מבארת את המקור למעט דם מנותר ומטומאה.

יז. **אמר עולא**<sup>1</sup> על מה ששנינו לגבי מעילה, שאין מועלין בדמים: **אמר קרא** לגבי הדם [ויקרא יז יא] "כי נפש הבשר בדם היא. ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר על נפשותיכם". ודרשינן "לכם", **שלכם היא**. ולכן אין מועלין בדם.

יח. **דבי רבי ישמעאל תנא**, למד מכאן שאין מעילה בדם: **אמר קרא "לכפר" לכפרה נתתיו**<sup>2</sup> לדם, שלגבי זה בלבד יהיה דין הדם

1. המקדש דוד [י ז] כותב שיש נפקא מינה מהיכן נלמד הדין שאין מעילה בדם. שלפי עולא שהלימוד הוא מ"לכם", וכן לפי תנא דבי רבי ישמעאל שהלימוד הוא מ"לכפר", אם כן אין לנו מקור רק שאין בו חיוב מעילה, אבל עדיין יתכן שיש בו איסור הנאה מן התורה, אבל לפי רבי יוחנן שלומדים שלפני כפרה הרי

2. האחיעזר [ב, ט ו] מצדד לומר שמאחר והלימוד הוא "לכפרה נתתיו", אם כן דוקא דם הנפש הראוי לזריקה נתמעט, אבל דם האברים

כדין קדשים, ולא למעילה. שלגבי דיני מעילה אין הדם כקדשים.

ופרכינן: ולא? וכי לא מצאנו דבר שנעשית מצותו ומועלין בו?

והרי תרומת הדין, שבכל יום היה הכהן חותה מעל גבי המזבח מלא המחתה דשן, ונותנו במזרחו של הכבש, וכתוב בה "ושמו שם". ומוכח שאסור דשן הקרבנות בהנאה אפילו לאחר שנעשית מצותם להקריבם על המזבח.

ומשנינן: משום דהוי תרומת הדין ובגדי כהונה של כהן גדול [אחר שהשתמש בהם ביום הכפורים, שנאסרו בהנאה, כדכתיב "והניחם שם" ודרשינן שהם טעונין גניזה], שני כתובין הבאין כאחד. שלא היתה התורה צריכה לכתוב את שניהם, כי יכלנו ללמוד דין אחד מהשני שאף על פי שנעשית מצותם מכל מקום אסורים הם בהנאה, ומזה שכתבה התורה גם בתרומת הדין וגם בבגדי כהונה, יש לנו את הכלל שכל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין. והיינו, שחידשה

רבי יוחנן אמר: אמר קרא [בסוף הפסוק הנזכר] "כי הדם הוא בנפש יכפר", ודרשינן, "הוא", הדם לפני כפרה דינו כלאחר כפרה. מה אחר כפרה אין בו מעילה לפי שכבר נעשית מצותו ואין בו עוד צורך גבוה, ולא קרינן בו "קדשי ה'", אף לפני כפרה אין בו מעילה

והוינן בה: אימא יהיה דינו של הדם לאחר כפרה כלפני כפרה, מה לפני כפרה יש בו מעילה, שהרי לא נעשית מצותו, אף לאחר כפרה יש בו מעילה.

ומשנינן: אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו, וכיון שדם אחר כפרה בודאי אין בו מעילה, הוא הדין לדם לפני כפרה שאין בו מעילה.<sup>3</sup>

שאינו ראוי לזריקה לא נתמעט.

ובחידושי הגר"ז כאן הביא בשם הגר"ח שדם שבישלו כמו שאין עוברין עליו משום דם, ועל כרחק הטעם משום שאין שם דם עליו, הוא הדין שיש בו משום איסור טמא, שהרי יצא כבר מתורת דם [ויישבו בזה את קושית הגרעק"א בגליון הש"ס לעיל מה עב].

וביאר בקובץ שיעורים [ב כא] שלפי שיטת רש"י ותוס' ישנים כל האיסור והחיוב של מעילה הוא, שמאחר והוא עומד לעשות בו צורך גבוה הרי יש בו דיני מעילה, אבל בשעה שכבר לא יהיה בו עוד כל צורך גבוה, יהיה נפקע ממילא האיסור והחיוב של מעילה, ומשום כך לפי שיטתם גם בקדשים שמתו יהיה הדין שמן התורה אין בהם אפילו איסור מעילה.

והביא שם בשם הגר"ח שיטת התוס' [לקמן סט ב] שבקדשים שמתו, למרות שאין בהם חיוב מעילה, מכל מקום יש בהם איסור הנאה מן התורה. וביאר שם שלפי שיטת התוס' כשחל מלכתחילה איסור הנאה הרי הוא חל לעולם, ואינו מוגבל לזמן שיש בקדשים צורך גבוה, ורק חיוב מעילה מותנה בזה שיהיה בו

3. רש"י מפרש שזה אנו יודעים מסברא, כיון שאין לגבוה עוד צורך בו לא שייך שיהיה בו דין מעילה. והתוס' ישנים יומא [נט ב] כתבו שלומדים דין זה ממה שבחטאות המתות נלמד מפסוק שאין בהן מעילה, ובהכרח הטעם משום שאין בהם עוד צורך לגבוה, ואם כן הוא הדין בקדשים שנעשית מצותן.

לנו התורה שרק בבגדי כהונה ובתרומת הדשן אף על פי שנעשית מצותן אסורין בהנאה, אבל בכל התורה, כל דבר אחר שנעשית מצותו הותר בהנאה.

ופרכינן: הניחא לרבינן, דאמרי גבי בגדי כהונה דכתיב "והניחם שם", מלמד דטעונין גניזה, ואם כן הווי שני כתובין הבאין כאחד.

אלא לרבי דוסא, דאמר "מותרות הן אותם בגדי כהונה של הכהן גדול לעבוד בהן כהן הדיוט כל השנה, ובלבד שלא ישתמש בהן הכהן גדול ליום כפור אחר", מאי איכא למימר? שהרי אין לנו שני כתובים הבאים כאחד.

ומתריצינן: מכל מקום, יש לנו שני כתובים, משום דהוי תרומת הדשן ועגלה ערופה [דכתיב בה "וערפו שם", ודרשינן "שם תהא קבורתה", שאסורה היא בהנאה אפילו לאחר שנעשתה בה מצות עריפה] שני כתובין הבאין כאחד, וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין.

ופרכינן: הניחא למאן דאמר שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין.

אלא למאן דאמר שני כתובין הבאין כאחד מלמדין, מאי איכא למימר? מנין לו לרבי יוחנן ללמוד שדם אין מועלין בו, הא אפשר לומר שדם אפילו אחר כפרה מועלין בו.

ומתריצינן: תרי מעוטי כתיבי גבי עגלה ערופה ותרומת הדשן, לומר שאין למדין מהם.

הכא כתיב "הערופה", לומר הערופה ולא אחרת. והתם גבי תרומת הדשן כתיב "ושמו", שהיה אפשר לומר "ושם" וכתב "ושמו", לומר דוקא לזה ולא לדבר אחר, כי דבר אחר שנעשית מצותו מותר בהנאה. וממילא יש לנו שני מעוטים ללמוד מהם שדבר אשר נעשה מצותו מותר בהנאה. ואם כן, דם אחר כפרה, בודאי שמותר בהנאה. ואנו למדים, כשם שדם לאחר כפרה מותר בהנאה, כך דם לפני כפרה מותר בהנאה, ואין בו מעילה.

ודנה הגמרא: והני תלתא קראי שלמדנו לעיל ["לכם", "לכפר", "הוא"], שבדם אין מעילה, למה לי? הרי די בחד קרא ללמוד ממנו שאין מעילה בדם?

ומתריצינן: הוצרך הכתוב לומר את שלשת המקראות בדם כדי ללמדנו:

חד ["לכם" כשאר חולין], למעוטי דם מאיסור נותר.

חד ["לכפר", לכפרה נתתיו לכם כקדשים ולא לדבר אחר כקדשים, אלא הדם הרי הוא כחולין] למעוטי דם מטומאה.

וחד ["הוא"], למעוטי דם ממועילה.

אבל למעוטי דם שאין בו דין פיגול, לא צריך קרא למעוטי, משום דתנן לעיל שדוקא כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול, ודב, הוא גופיה מתיר, ואינו נותר על ידי מתיר אחר,

הנאה, הוא שחל היתר מיוחד על ההקדש בזה שנעשית מצותו, ולומדים זאת ממה שנאמרו שני

עוד צורך גבוה, ולפי שיטת התוס' צריך לומר שהדין של נעשית מצותן שאין בזה אפילו איסור